

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Art. I. De Natura Beneficiorum Ecclesiasticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

ARTICULUS I.

De Natura Beneficiorum Ecclesiasticorum.

SUMMARIUM.

1. Beneficium includit spirituale officium & redditus temporales,
2. Huiusque propter illud percipiendi jus:
3. Quod auctoritate Ecclesiastica,
4. Apostolica vel Episcopali institutum,
5. Et perpetuum esse debet,
6. Saltem vi sua institutionis, si beneficium laicè:
7. Si fructus accipitur, etiam in beneficio.
8. Commenda vel Perpetua est vel Temporalis:
9. Quorum illa,
10. Non etiam ista beneficium est.
11. Tale non est Capellania:
12. Nisi Episcopali auctoritate erecta in titulum detur.
13. Beneficia olim non erant,
14. Hodie tamen sere sunt Prasimonia.
15. Non etiam Hospitalia:
16. Duobus casibus exceptis.
17. Preceptorias & Commendas Militares beneficia esse negantium,
18. Et Manualibus accensentium, verior opinio.

I. **B**eneficium Ecclesiasticum est Jus perpetuum percipiendi redditus seu proventus Ecclesiasticos ratione officii sive servitii spiritualis, auctoritate Ecclesiastica constitutum, Hostiens. in c. Relatum 9. Lessius Lib. 2. de l. & l. cap. 34. n. 1. & Laiman Lib. 4. tract. 2. cap. 5. n. 1. qui aliique DD. in beneficio tria distinguunt. Primum sunt redditus seu fructus ex Ec-

clesiasticis sive Deo dicatis bonis provenientes: qui sunt quid temporale. Alterum est officium, sive obligatio ad obendam functionem aliquam spirituales, v.g. recitationem Horarum Canonicarum, celebrationem Missae, praedicationem verbi Divini, administrationem Sacramentorum &c. quod officium est aliquid merè spirituale, & beneficium causa ac fundamentum; beneficium enim propter officium datur, c. fin. de Rescript. in 6. Postremum est ipsum jus dictos redditus percipiendi: quod, licet secundum se spectatum non spirituale, sed temporale sit, spirituale tamen fit propter officium sive ministerium spirituale, ex quo oritur, cuique tanquam radici est annexum, & c. Dilecto 25. Prabenda nuncupatur, Lessius cit. n. 1. & 2. Vallenf. de Benef. Lib. 1. tit. 1. à n. 3. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 2.

Porro, ut ejusmodi redditus intuitu spiritualis Officii percipiendi jus propriè acceptum beneficium Ecclesiasticum sit, duo insuper exiguntur.

Prius est, ut Ecclesiasticà auctoritate sit constitutum sive erectum, aut saltem confirmatum; quia nulli laico privato competit potestas ejusmodi redditus percipiendi jus spirituali officio perpetuò annectendi, cit. Lessius n. 4. Palao n. 3. & Pirrhing n. 6. Unde non beneficium Ecclesiasticum, sed pia solum donatio aut legatum foret, quod pro celebrandis Missis relictum aut destinatum esset à laico aut clerico privato. Episcopali alicuius simili auctoritate non interveniente. Ubi

Dubium est, cujus Praelati auctoritate beneficia Ecclesiastica constituta sint, aut constituenda. Qua in re praeculis habenda est varietas beneficiorum. Et Papale quidem, sive dignitatem Sedemque, ut vocant, Apostolicam immediate à

tè à Christo Domino constitutam erigendamque, Nicolai II. ad Mediolanenses rescriptum *can. 1. V. Illa verò dist. 22. & Orthodoxæ Fidei inconcussa veritas est.* Apostolica verò proximas, Patriarchales scilicet, cæterasque Ordinis Episcopalis dignitates sedesque institutionem & erectionem suam summis Pontificibus, provinciarum ac dioecesium limites designantibus, immediatè debere, habetur *can. 1. V. In ipsi dist. 80. can. 1. dist. 99. & Extravag. Unica inter com. de Officio deleg. ullaque alia autoritate sine Apostolicæ interventu erigi nunquam potuerunt, cit. can. 1. dist. 80. ubi Glossa V. Omnes Imola in c. Cum olim 6. de Consuetud. n. 1. & Tholos. Syntag. lib. 15. cap. 12. n. 4.* Eadem autoritate immediatè erecti Tituli institutæque, & cum tempore quibusvis aliis, etiam Episcopalis Ordinis, & Patriarchali quoque, prælata in Ecclesia est dignitas Cardinalitia, Joan. Andr. in c. Cum aliquibus 4. de Rescript. in 6. Tholos. Lib. cit. cap. 4. n. 4. & Barbosa *Juris Eccles. lib. 1. cap. 3. n. 7. & cap. 4. n. 24.* Eidem originem suam debent Parochialia, *can. Ecclesias 13. q. 1. & c. Pastoralis 11. De iis, qua à Prelat. cæteraque beneficia & dignitates Ecclesiasticæ inferiores: licet cum tempore, & hodie quoque ab Episcopis, can. Episcopi 3. dist. 80. & sublimioribus Episcopalis Ordinis, imò & minoribus, jurisdictionem tamen quasi-Episcopalem in certum territorium istiusque clerum ac populum obtinentibus prælatis erigi, illorumque erectioni autoritas impendi possit, Lambertin. Lib. 1. de Jure Patron. p. 1. q. 9. art. 5. n. 1. & Lotterius de Benefic. Lib. 1. q. 5. n. 49.* Cæteris autem, tam Secularium quam Regularium Ecclesiarum, prælatis etiam exemptis, seclusò privilegio Apostolicò, beneficia erigendi, eorumque erectiones

confirmandi potestas denegata est. *Authenticitate 4. de Privileg. in 6.*

In hujusmodi autem beneficii institutionem Episcopus eique similis prælatus consentum præstare, illique autoritatem suam impendere fati intelligitur, quando ad ejus erectionem dorem collatum sciens clerico, à fundatore sibi præsentato, id in perpetuum titulum confert, Bellamera in c. Super hoc 5. de Renuntiat. n. 18. & Lotterius cit. q. 5. n. 63.

Posterior, quod ad beneficium Ecclesiasticum requiritur, est; ut redditus temporales propter spirituale officium percipiendi jus sit perpetuum. De quo tamen

Dubium & controversia est, an jus perpetuum esse debeat in ipso beneficio; ut huic, postquam legitime collatum est, auferri nequeat sine gravi & legitima causa: vel sufficiat perpetuitas in ipso beneficio; ut hoc ex institutione sua clerico in perpetuum possit, vel uni ablatum alteri debeat conferri. Prius desumitur partim ex *can. Sanctorum 2. dist. 70.* verbis, *In qua Ecclesia quislibet institutus est, in ea perpetuo, hoc est, ut Glossa ait, dum vivit, perseveret: ex c. De Rectoribus 3. & c. Ex parte 5. de Cleric. agrot. & ex c. Si gratiosè 5. de Rescript. in 6.* partim ex eo; quòd Pensio, uti & Vicariæ temporales, licet redditus Ecclesiasticos percipiendi spiritualia jura sint, è beneficiorum tamen numero excludantur, ob defectum solius perpetuitatis. Posterioriorem verò perpetuitatem sufficere, suadet Ratio; quòd à Papa omnia beneficia temporalia effici possint, *c. Si gratiosè cit.* imò de factò dentur beneficia Manualia & Regularia, quæ ad nutum valent revocari. Propter hanc rationem

Conleo primò, ad rationem beneficii

ficii sufficere perpetuitatem, quæ habetur ex vi institutionis. Unde, licet beneficia non sint Pensiones; quia solum durat ad vitam pensionarii, quò mortuò omnino extinguuntur: sicut & Cooperatoriæ ac Vicariæ temporales Episcoporum & parochorum; quia ex sua natura non sunt perpetuæ, & uni ablata non necessariò alteri conferuntur: talia tamen sunt Prioratus aliâque beneficia Regularia: imò aliquando Secularia manualia; quia vi suæ institutionis durat perpetuò; ut alicui in perpetuum possint & , quando uni auferuntur, alteri debeant conferri, Garcias p. 2. de Benef. cap. 2. n. 79. Lessius cit. cap. 34. n. 3. & Azor p. 2. Instit. lib. 3. cap. 26. q. 12. Hòc tamen non obstante

7. Censeo secundo, ad beneficium strictè & secundum communionem sacrorum Canonum acceptionem requiri perpetuitatem in ipso beneficiato; ut scilicet huic ad libitum & sine legitima seu Jure expressa causa nequeat auferri, partim; propter textus & rationem pro priori parte allegatam: partim verò; quòd ea, quæ in titulum perpetuum non conferuntur, & revocabilia sunt, sub Regula Cancellariæ Apostolicæ de Reservatione beneficiorum non comprehendantur, Gonzalez in Reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 6. n. 16. & Garcias cit. p. 1. cap. 2. n. 89. neque sufficiant pro Titulo, necessario ad recipiendos Ordines sacros, cit. Garcias n. 91. cùm tamen beneficium ad eos sufficiens Titulus sit, secundum Trident. Sess. 21. cap. 2. de Reform. quòd clericus secularis à Papa impetrans beneficium, vi ejus gratiæ obtinere nequeat Manuale, Calderin. Consil. 21. n. 1. de Præbend. & Sanchez Lib. 7. Moral. cap. 29. n. 105.

Si hætenus declarata beneficii natura præ oculis habeatur, de plerisque

reditus temporales, spiritualis officii ratione, percipiendi juribus, an beneficia Ecclesiastica sint, aut secus, facillè statuetur: dubium tamen remanebit de nonnullis.

Et primò quidem de Commenda, 8. quæ Ecclesia aut beneficium alicujus clerici custodiæ & administrationi committitur, arg. l. Commendare 186. ff. de V. S. Glossa in c. Nemo 15. V. Commendare de Elect. in 6. & Gonzalez in Reg. 8. gloss. 5. §. 8. n. 38.

Est autem Commenda duplex. Una perpetua, quæ Ecclesia vel beneficium alicujus custodiæ, curæ & administrationi committitur in perpetuum sive, dum is vivit: quò modò clerico, ad ejus titulum aliàs inhabili, vg. Ecclesiam aut beneficium Regulare seculari, aut vicissim seculare Regulari in commendatarii comòdum & utilitatem concedere, eaque concessione ad illud retinendum dispensare solus Papa potest ac solet, Rebuffus de Commend. n. 7. Gambarus de Offic. legati lib. 4. q. 21. n. 162. & Garcias p. 4. de Benef. cap. 4. à n. 13. & 22. Altera temporalis, quæ alicujus custodiæ, curæ & administrationi committitur ad tempus, quò modò beneficia parochialia ex causa necessitatis vel evidentis utilitatis Ecclesiæ, vg. donec absens ejus Rector revertatur, vel idonea persona in eo canonicè institui possit, alicui sacerdoti in commendam ab Episcopo dari ad semestre, eaque causâ durante commenda prorogari olim poterat, c. Nemo cit. ubi Glossa V. Nemo & V. Durare cit. Garcias à n. 13. & Laiman in c. cit. n. 3. Hodie autem, justâ causâ poscente, in ejusmodi beneficiis vicarii, congruâ fructuum portione assignatâ, constitui debent ex decreto S. Synodi Trident. Sess. 24. cap. 18. de Reformat.

9. Ex duabus his Commendis prior benefi-

H

beneficium est, eive æquiparatur; cum ejus concessio vim & effectum tituli canonici inducat, & commendatario tribuat omne jus, quod verus Ecclesiæ rector & beneficiatus habet: &, perinde ut ille, sic etiam ipse Ecclesiæ vel beneficii fructus faciat suos, eosque liberè distrahere, illi annexa præsentandi eligendive, institutiendi & conferendi jura exercere; imò ipsam Ecclesiam vel beneficium commendatum cum alia Ecclesia vel beneficio in titulum concessio permutare, aut aliter, etiam in favorem, resignare, eorumque possessiones, seu bona locare possit, *citt. Gonzalez §. 8. à n. 5. Garcias n. 20. & Barbosa Jur. Eccles. lib. 3. cap. 9. à n. 22.*

10. Alia ratio est Commendæ temporalis; cum enim hanc obtinens Ecclesiæ vel beneficii custos duntaxat, administrator & procurator sit, in eoque jus in re & quasi titulum non habeat, ejus jura quidem ad tempus exercere, & de collectis fructibus portionem pro suis & suorum ministrorum alimentis ac salariis assignatam detrahare potest: reliquos autem in Ecclesiæ utilitatem convertendos eorumve venditorum pretium servare tenetur: nisi, ut quandoque solet, omnes fructus durante Commendâ provenientes percipiendi jus ipsi specialiter sit concessum, *Glossa in c. Nemo V. Commendare cit. ubi Francus n. 5. & Gonzalez cit. §. 8. n. 39.* Ecclesiam autem vel beneficium sibi commendatum neque ex causa permutationis neque in favorem tertii resignare, sed solummodo in superioris manibus simpliciter dimittere valet, *Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 17. n. 6. & Barbosa cit. cap. 9. n. 18.*

11. Secundò de Capellaniis, sive oneribus annuatim unam vel plures Missas celebrandi in Ecclesia vel Altari, ut eas definit Vasquez in 3. p. disp. 234. n. 25.

Quæ an beneficia Ecclesiastica sint, de sumendum est ex earum fundatione; quædam enim fundatæ sunt, non interveniente Episcopi vel alterius superioris Ecclesiastici autoritate; & fundatorum nominatione seu vocatione certo generi personarum, vel quibus libet clericis conceduntur: quæ, licet à clericis ex propriis bonis fundatæ & perpetuæ sint, ceteraque ad beneficium requisita omnia habeant, beneficiis tamen Ecclesiasticis nequeunt accenferi; propter defectum Ecclesiasticæ autoritatis, in eorum fundatione & provisione non intervenientis, *Tholosan. de Benef. cap. 11. n. 10. Moneta de Decimis cap. 9. n. 21. cit. Garcias p. 1. cap. 2. n. 102. & Barbosa Lib. 2. cap. 5. n. 3.* Aliæ verò erectæ sunt 12. autoritate Episcopali: quæ, si eadem autoritate interveniente in titulum perpetuum conferantur, propriè & strictè: minus autem propriè ac latè dictis beneficiis Ecclesiasticis simplicibus accensendæ sunt, si ad nutum revocabiles, unique ablatae alii clerico conferendæ sint, juxta dicta n. 6. & 7.

13. Tertiò de Præstimoniiis sive, ut etiam nominantur, Præstimonialibus portionibus, seu stipendiis ac proventibus annuis de bonis Ecclesiarum detractis, & ex primæva eaque antiqua institutione in sustentationem aut subsidiû juvenum versantium in studiis vel hominum pro fide ac Religione decertantium: hodie verò plurium Ecclesiarum canonicis & aliis clericis præstari solitis, apud *Azor p. 2. Instit. lib. 3. cap. 7. q. 1. cit. Gonzalez Gloss. §. 2. n. 6. & Barbosam Lib. 3. cap. 8. n. 1.* quæ an beneficiis accensenda sint aut secus, controversia est inter DD. quorum in utramque partem militantium Opiniones conciliandæ sunt ope distinctionis inter Præstimonialia, quæ, ut initio confueverunt, laicis aut etiam cleri-

clericis, sed sine spiritualis obsequii obligatione, vel ad certum duntaxat, vel ad incertum tempus revocabiliter tamen conceduntur: & ea quæ, ut hodie in Hispaniæ quibusdam Ecclesiis, ministerium sive obsequium spirituale annexum habent, & in titulum perpetuum conceduntur; cum, sicut priora non esse beneficia, sic esse posteriora, ex declarata beneficii natura exploratum, & illud etiam certum sit, de posteriori modo acceptis præstimonii exaudiendas Constitutiones Apostolicas, quibus *Collationes & concessiones super præstimonii, Ecclesiis parochialibus & aliis quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis vacaturis factæ irritatæ referuntur, c. fin. pr. de Concess. præbend. in 6.* Ita cum Hoieda de *Incompatib. benef. p. 2. cap. 8. n. 12. cit. Flamin. Lib. 2. q. 1. à n. 32.* Gonzalez §. 2. à n. 10. & aliis pugnantes DD. Opiniones in concordiam reducit *cit. Barbosa n. 5.*

14. Quartò de Hospitalibus: quæ, si merè seculari aliave privata autoritate erecta sint, in beneficiorum censum non venire, res est omnino indubitata. Idem de erectis autoritate Episcopali, cum Rebuffo de *Nominat. q. 15. n. 16.* Selva de *Benef. p. 1. q. 3. n. 9.* & aliis tradit & Rotæ decisionibus firmat *cit. Garcias p. 1. cap. 3. n. 1.* ductus *Clement. Literas 2. de Præb. & dignit.* quæ literas Apostolicas, super provisione clericorum de beneficiis expeditas, ad Hospitalia porrigi apertè negatur: etiamsi ista Ecclesias, capellas, camiteria &c. habeant, & loca sint Religiosa, Glossa in *Clem. cit. V. Ecclesias & V. Spiritualia.* Ratio est; quòd (cùm ea committantur laicis, *Clement. Contingit. 2. de Relig. domib.* cujus §. *Ut autem Hospitalium gubernatio, si id non exposcat fundatio, conferri prohibetur clericis secularibus, & jubetur aliis providis, idoneis & boni testi-*

monii viris) qui ea obtinent, non beneficium, sed officium duntaxat & administrationem, ad instar tutorum & curatorum habere, dicantur §. *cit. & l. Orphanotrophos 32. C. de Episc. & Cleric.*

16. Exciipiuntur tamen & beneficiorum numero comprehenduntur Hospitalia, quæ ex fundatione vel ordinatione publica clericis, vel his per electionis, à superiore confirmandæ, viam conferuntur, §. *cit.* vel Ecclesiæ aut alteri beneficio Ecclesiastico unita sunt accessoriè; cum talia fortiantur naturam (sui principalis, per *Reg. Accessorium 42. in 6. Panorm. in Clement. cit. n. 5.* ubi Zabarella *q. 17. Imola n. 15.* & Garcias *p. 1. cap. 3. n. 2.* id ad Hospitalia illis æque principaliter unita extendens, cum Rebuffo *cit. n. 15.* & Gonzalez *cit. gloss. 5. §. 4. n. 16.*

17. Quintò de Præceptoris & Commendis Ordinum Militarium S. Joannis Jerosolymitani & S. Mariæ Teutonicorum &c. istorum Equitibus assignari solitis; ut ex ipsarum bonis provenientiam reddituum partem aliquam in peregrinorum receptionem, curam agrorum, aut egenorum elemosynas convertant: aliam impendant in certos sui Ordinis usus, & residuam sibi sumant in stipendium sustentationis atque laboris & operæ mercedem: quas è beneficiorum numero, cum Tholosan. *Syntag. lib. 15. cap. 34. n. 2.* & Mandosio in *Reg. Cancell. 16. q. 11. n. 3.* excludit Barbosa *cit. Lib. 3. cap. 7. n. 9.* partim; quòd ejusmodi Præceptoris & Commendæ neque in titulum perpetuum neque ratione officii spiritualis, sed operæ tantum ac feruitii temporalis scilicet militiæ & administrationis bonorum intuitu concedantur: partim verò; quòd in Præceptoribus & Commendatariis ullus Ordo etiam minor & prima tonsura non exigatur.

At, esto postremum hoc ita sit, 18.

H 2

Præce.

Præceptorias tamen & Commendas beneficia saltem Manualia esse, cum Rebuffo *q. cit. n. 16. Corraio de Benefic. p. 1. cap. 3. n. 2. Flamin. de Confident. q. 17. n. 2. & Lotterio Lib. 1. de Benef. q. 36. n. 3. Juslinet Garcias cit. p. 1. cap. 4. à n. 1. & Sperell. decis. 2. n. 37.* Ratio est; quia Præceptores & Commendatarii, licet ullo Ordine non initiati, Religiosi tamen, *e. Cùm & plantare 3. pr. ibi Fratres Templi & Hospitalis & alii Religiosi, de Privileg. & personæ Ecclesiasticæ sunt: ipsisque Præceptorias & Commendæ ratione militiæ ex fine suo spiritualis ac caelestis, quam pro Fidei ac Religionis defensione adversus Christiani nominis hostes profitentur, in titulum perpetuum & ad vitam conceduntur: & licet ipsis queant auferri, id tamen non provenit ex natura Præceptoriarum & Commendarum, sed ex solenni voto Obedientiæ: & non impedit, quò minus beneficia saltem Manualia sint: cùm Præceptorii & Commendatario uni, revocato, cedenti, vel decedenti, alii succedant; ac proinde illæ perpetuæ sint saltem vi suæ institutionis.*

ARTICULUS II.

De eorum Varietate.

SUMMARIUM.

19. Beneficium I. aliud Seculare est & aliud Regulare.
20. Regulare in Seculare.
21. Et hoc in Regulare transit præscriptione quadragenariâ,
22. Titulo munitâ, si eâ derogetur Episcopali juri.
23. Deficientibus clericis Secularibus substituantur Regulares, & vicissim.

24. Religiosus eligi potest ad Ecclesiam Cathedrali.
25. Parochie seculares antiquò etiam Monachis;
26. Recentiori Jure solis Canonici Regularibus conferri possunt.
27. II. Aliud Simplex, & aliud Duplex.
28. Duplicia vel sunt Curata,
29. Vel Personatus, vel Officia aut Dignitates;
30. Et hæ majores aut minores,
31. III. Aliud Titulare, aliud Manuale.
32. Manuale clerico sine omni causa illicitè;
33. Validdè tamen aufertur.
34. IV. Aliud Collativum, aliud Electivum, aliud Patronatum.
35. V. Aliud Patrimoniale, & aliud non Patrimoniale.

Beneficiorum varietas magna, & 19. permultæ sunt partitiones: ex quibus celebriores, & in praxi frequentius occurrentes referre juvabit.

Prima itaque ejus divisio est in Seculare & Regulare. Seculare est, quod clericis Secularibus, hoc est, nullam alicujus Religiosi Ordinis Regulam professis, conferri debet ac solet: cujusmodi beneficia non rarè sunt, quorum collatio aut præsentatio ad Regulares spectat: imò etiam aliquando, quæ monasteriis per unionem sunt incorporata: modò conferri clericis secularibus, & per hos debeant administrari. Regulare verò, quod conferendum tantùm est Religiosis & per hos administrandum, ut sunt Abbatia, Prioratus, Canonici Regularis & aliquando Parochiæ: de quibus, licet generali Regulâ tradi soleat, Secularia Secularibus & Regularia Regularibus.